

RATINGOVÉ HODNOTENIA ŽIVOTNÝCH POISŤOVNÍ

Katarína Sakálová, Elena Mojžišová

Základná charakteristika ratingových hodnotení poisťovní

Ratingové hodnotenie obsahuje súhrn kvalitatívnych ohodnotení životnej poisťovne, ktoré charakterizujú jednotlivé stránky činnosti poisťovne.

Ratingové hodnotenie poskytuje poistencovi možnosť diferencovať medzi životnými poisťovňami. Ratingové hodnotenia poisťovní ratingovými agentúrami reprezentujú okrem názoru agentúry na poisťovateľovu finančnú situáciu aj. Aj keď sú ratingové hodnotenia pomerne subjektívne a nikdy nedávajú stopercentnú záruku o budúcom vývoji životnej poisťovne, sú zdrojom dôležitých informácií pre verejnosť a najmä pre potenciálnych poistencov.

Subjektivita hodnotenia sa prejavuje predovšetkým v rade rozdielnych hodnotiacich stupniciach a potom v kritériách a informáciách, na základe ktorých sú životné poisťovne zaradované do hodnotiacich stupníc. Agentúry využívajú pri vypracúvaní svojich hodnotení množstvo rozmannitých informácií, ktorých zdrojom sú nielen publikované pramene, ale aj interné informácie životných poisťovní. Tieto informácie získavajú agentúry nielen z písomných správ, ale aj rozhovormi s manažmentom a zamestnancami životnej poisťovne.

Význam ratingu a jeho využitie ilustruje niekoľko príkladov:

- Vysoké ratingové hodnotenie umožňuje poisťovni lepšie konkurovať ostatným poisťovňam na poistnom trhu.
- Poisťovňa s vysokým ratingom má menej problémov s hľadaním vhodného zaistovateľa.
- Agenti a predajcovia životného poistenia sa informujú o ratingu životnej poisťovne predtým, ako ju ponúknu klientovi.
- Investori a potenciálni akcionári sa rozhodujú aj na základe ratingu, či investujú svoje prostriedky do poisťovne.
- Aj príslušný štátny regulačný úrad sa môže zaujímať pri posudzovaní poisťovne o jej ratingové hodnotenie.

Veľkým prínosom ratingového hodnotenia pre všetkých účastníkov finančného trhu je najmä jeho transparentnosť. Dôležité sú v tejto súvislosti najmä dva fakty:

- Kritériá a stupnice hodnotení jednotlivých ratingových firiem sú všeobecne známe.
- Verejnosť má prístup k výsledkom hodnotení jednotlivých spoločností.

Poist'ovateľ, ktorý chce by hodnotený, musí platiť ročné poplatky, ktorých výška závisí predovšetkým od rozmerov a štruktúry poisťovne. Veľké poisťovne platia viaceré poplatky, závisí to od typu a komplexnosti hodnotenia. Výška poplatkov najväčších ratingových agentúr sa môže pohybovať od 5 000 do 1 000 000 USD.

Existujú dva metodologické prístupy k hodnoteniu ([8]):

- hodnotenie je založené len na štatistických informáciách,
- hodnotenie je založené na kvantitatívnych aj kvalitatívnych informáciách.

Najväčšie ratingové agentúry používajú druhý prístup, t. j. využívajú aj štatistické vstupy (napríklad finančné indikátory a zlomky, indikátory kapitálovej primeranosti a miery rastu, upisovacie indikátory) aj kvalitatívne odhady a ukazovatele (napríklad kvalita manažmentu rizík poisťovne aj všeobecného manažmentu).

Ratingy, ktoré obsahujú aj kvalitatívnu zložku, sú drahšie. Napriek vyšším nákladom ponúkajú nasledujúce výhody. Analytik, ktorý robí kvalitatívne hodnotenie, môže odhadnúť celkové perspektívy daného odvetvia, finančnú silu spoločnosti, príležitosti a zraniteľnosť spoločnosti. Analytik môže pri posudzovaní vziať do úvahy aj okrajové faktory, ktoré sa v kvantitatívnych modeloch nenachádzajú, pretože by ich urobili veľmi zložitými. Je ťažšie ovplyvniť skupinu analytikov ako jeden štatistický model.

Na druhej strane však štatistické prístupy sú lacnejšie, exaktnejšie a časovo menej náročné. S použitím vhodného štatistického modelu môže malá skupina ľudí v krátkom čase ohodnotiť veľkú skupinu spoločností. Vytvorenie vhodného štatistického modelu však môže byť pomerne náročné.

Typy ratingového hodnotenia poisťovní

Poisťovne dostávajú dva typy ratingového hodnotenia:

- hodnotenie finančnej sily (financial strength ratings) má zmysel najmä pre finančné inštitúcie, ako sú aj poisťovne,
- hodnotenie kredibility vzhľadom na dlhy (debt ratings).

Základnou úlohou finančnej inštitúcie je výplata finančných prostriedkov svojim klientom. Poisťovne vyplácajú svojim klientom poisťné plnenia, banky a iné finančné inštitúcie vyplácajú svojim klientom ich vklady alebo im poskytujú pôžičky.

Hodnotenie finančnej sily takejto spoločnosti je teda hodnotením jej schopnosti realizovať tieto výplaty. V prípade poisťovne sú to najmä výplaty poisťných plnení.

Poist'ovne, ktoré emitujú verejne obchodovateľné cenné papiere, dostávajú **hodnotenie schopnosti splácať svoje dlhy**. Dlhodobé hodnotenie tejto schopnosti sa vzťahuje na dlhopisy s lehotou splatnosti dlhšou ako jeden rok. Krátkodobé hodnotenie tejto schopnosti, kvantifikovateľné inou stupnicou, sa vzťahuje na cenné papiere s lehotou splatnosti kratšou ako jeden rok. Hodnotenie schopnosti splácať dlhy má globálne asi štvrtina poist'ovní, väčšinou tie najväčšie, ktoré emitujú verejne obchodovateľné cenné papiere.

Každá veľká ratingová firma má presne definovanú metodológiu na hodnotenie životných a neživotných poist'ovní. Metodológie rôznych ratingových firiem však majú mnoho spoločného. Hlavným spoločným znakom prístupov najväčších hodnotiacich firiem je kombinácia kvantitatívnych a kvalitatívnych faktorov.

Najväčšie ratingové agentúry a ich hodnotiace stupnice

Na svete existuje asi 150 ratingových agentúr. Väčšinu tvoria malé a úzko špecializované firmy. Najväčšie globálne ratingové agentúry (zamestnávajú viac ako sto analytikov) sú: A. M. Best, Moody's Investors Service (ďalej i Moody's), Standard & Poor's (ďalej i S&P) a Fitch Ratings (ďalej i Fitch).

A. M. Best ako jediná medzi najväčšími ratingovými agentúrami hodnotí výlučne poist'ovne a zaist'ovne. So svojou činnosťou začala v roku 1906 v oblasti neživotného poistenia.

V roku 1928 prvýkrát hodnotila životnú poist'ovňu. Pokrýva najmä (viac ako polovicu) americký trh hodnotenia poist'ovní a zaist'ovní. Napríklad v roku 2002 hodnotila táto agentúra 3 387 amerických poist'ovní a zaist'ovní a 761 poist'ovní a zaist'ovní mimo USA.

Analýza A. M. Best sa zakladá na skúmaní nasledujúcich znakov počas piatich rokov činnosti životnej poist'ovne: ziskovosť, kvalita portfólia aktív, likvidita a pod. Do hodnotenia je zahrnutý aj opis činnosti poist'ovne a jeho hodnotenie: zoznam a kvalita produktov, odhadnutá trhovú hodnotu životnej poist'ovne, diverzifikácia investícií, adekvátnosť bázy ohodnocovania rezerv, kompetentnosť manažmentu.

Moody's a **S & P** sú organizácie s dlhoročnou tradíciou, ktoré hodnotia nielen finančnú silu a kvalitu životných poist'ovní. Poist'ovne začali hodnotiť v roku 1970. Európski poist'ovatelia uprednostňujú najmä S & P. Hodnotenie aj iných firiem (cca 2 000), ako len poist'ovní, poskytuje týmto ratingovým agentúram aj určité výhody. Najmä v prípade, keď hodnotia poist'ovňu, ktorá je dcérskou spoločnosťou nejakého veľkého konglomerátu. Výhodou je aj to, že stupnica takýchto ratingových agentúr pre poist'ovne aj pre iné firmy je

zhruba rovnaká, čo uvíta najmä ten, kto chce svoje peniaze dobre investovať do akejkoľvek firmy (nielen do poisťovne).

S & P (prvý publikovaný rating je z roku 1916) má dva typy hodnotenia pre životné poisťovne: hodnotenie schopnosti plniť záväzky voči poistencom (claims-paying ability rating) a hodnotenie solventnosti poisťovne (qualified solvency rating).

Literatúra.

1. BLACK, K., JR., SKIPPER, H., D., JR.: *Life Insurance*. Prentice Hall 1994.
2. *Insurance company ratings*. Sigma No. 4/2003. Swiss Re.
3. *Life Insurance*. Modul F. Študijné materiály Institute of Actuaries, Oxford, 1995.
4. SAKÁLOVÁ, K.: *Oceňovanie produktov v životnom poistení*. EU Bratislava 2001 (8,05 AH). ISBN 80-225-1350-4.
5. SAKÁLOVÁ, K.: *Aktuárske analýzy v životnom poistení*. EU Bratislava 2006 (7,5 AH). ISBN 80-225-2115-9.